

Preek 22-05-2016

Zondag van de Drie-eenheid.

Spreuken 8: 22 - 31

Johannes 3: 1 - 16

Gemeente van de Vader, Zoon en Heilige Geest,

Vandaag is het zondag Trinitatis; zondag van de drie-eenheid. Met zo'n gewichtige naam ontkomt u deze zondag niet aan een klein college; een stukje theorie. Unieke element van het Christendom is het spreken over één God in drie gestalten, één God in drie 'vormen van verschijnen'. God de Vader, Jezus de Zoon en de Heilige Geest; de heilige drie-vuldigheid. En op deze zondag viert de kerk dat bijzondere 'dogma' van de Triniteit, van Gods Drie-eenheid.

En nu is er een deel van u, die na deze eerste alinea al is afhaakt: voor wie triniteit een theoretisch, dogmatisch begrip is, en als het woord 'dogma' valt, doemen beelden op van wetenschappers en superchristenen die elkaar met nog betere theorieën de loef afsteken. Moet geloof niet geleefd worden, ervaren, van binnenuit, bruikbaar in het geleefde leven? Geloof kun je vooral niet vangen in leerstellingen en dogma's.

Ja... geloof moet ook 'geleefd' worden, ervaren in het dagelijkse, handvatten geven aan het bestaan. Maar daarnaast "moet" geloof ook 'getheologiseerd' worden; in leerregels vevat worden.

Om te voorkomen dat we zinken in de greep dat alles mag en kan. Om te ontkomen aan de stelligheid en idee dat mijn orthodoxe, progressieve, evangelische, liberale, vrijzinnige, protestantse geloof de enige weg, de waarheid en het leven is. Dogmatische leerstelsels dwingen mij telkens opnieuw na te denken over wat ik zeg, over wat ik in de bijbel meen te lezen, over hoe ik dénk God te ervaren. Dogmatiek is dan kritisch tegenover, tegenwicht aan het al te gemakkelijke gelijk van de menselijke ervaring; een kritische vraagsteller aan een al te stellig en overtuigd weten. Daarom mag ééns per jaar één zondag juist ook de dogmatiek een woordje meespreken.

Het dogma heet 'de triniteit', en afgeleid daarvan heet deze zondag dus Trinitatis; zondag van de heilige drievuldigheid.

Triniteit: Tri = drie, uni= een, unitas = eenheid

Trinitatis = drie-eenheid.

Schematisch weergegeven gaat Triniteit over: God, in Vader, Zoon en Heilige Geest.

Deze drie zijn met ontelbare draden aan elkaar verbonden, ze zijn met iedere vezel van hun wezen aan elkaar gelinkt. Eén wezen, God, omschreven, ervaren, gekend, aan mensen verschenen, in verschillende gedaanten; Vader, Zoon, Heilige Geest. In één beeld gevat ziet de triniteit er dan zo uit.

En, dat laat zich dan nog verfijnen, want de Vader is niet gelijkvormig aan de Zoon, en de Vader is niet gelijk aan de Geest en de Geest is niet gelijkvormig aan de Zoon. Maar óók; de Vader is wel God, en ook de Zoon is God en ook de Geest is God.

Drie maal 'God' dus, maar de drie zijn ieder voor zich één en dezelfde.

Alle drie zijn ze sámen één. En, in deze driehoeksvorm is goed te zien: alle drie zijn ze aan elkaar gelijkwaardig; de één niet hoger verheven of van meer waarde dan de ander. Dus niet Christus hoger geplaatst dan God dat de Vader. Geen exclusieve aanbidding van Jezus. En ook géén vertrouwen dus op enkel en alleen de Heilige Geest.

Het denken in drie-eenheid behoedt ons voor het losknippen van één van de drie, zoals wel wordt geprobeerd. God de Vader, schepper van hemel en aarde wordt losgeknipt van God de Zoon die dan als werkelijke God werd gezien. Alsof de scheppende God zijn werk niet goed gedaan had en dus als God mensen niet werkelijk kon bevrijden. Of dat de Geest wordt losgeknipt van de Vader en de Zoon omdat die ons te hoge eisen stellen aan geloof. Dan worden het losse, in de ruimte zwevende entiteiten.

De dogmatiek behoedt ons voor dergelijke uitwassen; fluit ons terug als we te ver afraken van wat de Bijbel in z'n geheel zeggen wil.

Puur met de kennis van het hoofd, met onze ratio zeggen we; dat klopt natuurlijk niet! God is één in drie gestalten? Drie is niet één, en één is niet drie. De formulering van een drie-enige God is in zichzelf een tegenstelling! Oók dát is voor sommigen ook een reden om de dogmatiek in z'n geheel en de triniteit bovenal af te wijzen: "We kunnen het niet denken, en dus kan het niet zijn."

Maar, de kracht van de paradox zit'm er juist in, dat we het met ons verstand niet kunnen denken. Deze 'God' kan rationeel niet door ons worden 'gedacht'. Deze God laat zich niet vangen in de vaste schema's van ons menselijk denken.

Daar zit ook de crux in het nachtelijke gesprek van Nicodemus en Jezus. Nicodemus vraagt Jezus naar zijn autoriteit; "Wij wéten dat u van God gekomen bent als leraar." Waarop Jezus Nicodemus antwoordt om vanuit z'n hoofd, met z'n hart te denken: "Als iemand niet opnieuw geboren wordt uit Water en Geest, kan hij het Koninkrijk van God niet binnengaan." Jezus daagt Nicodemus uit om door de kennistheorie héén te breken. "Laten we het over het léven hebben, Nicodemus, niet over de leer." En Jezus herhaalt precies dezelfde woorden: "Als iemand niet opnieuw geboren wordt, (van bóven uit geboren, staat er letterlijk, van God uit opnieuw geboren) dan kan hij het Koninkrijk van God niet binnengaan". Mét al je kennis over God, die noodzakelijk is om niet te ontsporen, mag je zien, ervaren, geloven dat Christus mens is, zoals jij en ik, en tegelijk God is, van boven, vanuit het hemelse geboren.

Jij mag opnieuw geboren worden. (Waarmee ik niet doel op de reborn Christianbeweging.) Jij mag horen dat je leeft, als bevrijd mens. "Van boven geboren"; uit water en Geest, van Godswege opnieuw tot leven geroepen.

Leven; vandaag, hier en nu; Levende mensen zijn voor Gods aangezicht. Levend vanuit Gods liefde voor deze wereld. Héél subtiel brengt de evangelist Johannes de Liefde binnen het theoretisch denkkader van Nicodemus. Maar die ervaring van Goddelijke Liefde is cruciaal binnen het theoretisch denkkader van de Triniteit.

"Deze God heeft de wereld zó lief, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft."

En daarmee zegt Johannes niets over een leven ná dit leven.

Daarmee zegt Johannes iets over de gestalte van God in de Zoon. Waarlijk God en waarlijk mens, zoals de dogmatiek van de triniteit het onder woorden brengt. De Zoon: Helemaal God en helemaal mens...

God heeft de wereld zó lief. Vanuit dat weten en ervaren, kan een mens opnieuw geboren worden. Van God uit opnieuw tot leven geroepen worden. Léven; daar draait het om. Vandaag, hier en nu; Levende mensen zijn voor Gods aangezicht. Leven waarin je gezien wordt; dat wij naar elkaar kijken met ontferming. Leven waarin je ontvangen mag; dat wij delen van onze overvloed. Leven met hoop op béter; dat wij elkaar het uitzicht niet belemmeren.

"Ik ben de waarheid en het Leven", zegt Jezus, "wie tot mij komt zal eeuwig Leven hebben, overvloedig leven; ik ben de bron van Levend water. Wie mijn lichaam eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en hij/zij blijft in mij en ik blijf in hem. De levende Vader heeft mij gezonden, en ik leef door de Vader; zo zal wie mij eet, leven door mij, ... wie dit brood eet, zal eeuwig leven.'

Zo zijn de Geest, de Zoon en de Vader één. Eén liefdevolle knoop van goddelijk leven, van gemeenschap, van uitdelen en ontvangen. Daar maakt u deel van uit, daar zijn wij bij inbegrepen. Met ons verlangen, met onze wanhoop, met onze scepsis en overgave, met onze pijn en stil verdriet.

Als wij delen, Brood en Wijn, proeven wij de voorsmaak van Zijn Koninkrijk.

Amen.